

GABRIELLE PETIT

Er bevonden zich nog veroordeelden in de gevangenis van Sint-Gillis, zooals Louise de Bettignies, uit Rijsel afkomstig, en ook voor spionage veroordeeld. Deze en anderen waren op zekeren dag verdwenen.

— En mij laat men hier, dacht Gabrielle. Toch, zoo men mijn straf veranderde, zou ik ook naar Duitschland moeten.

Wachten maar en nog altijd strijd leveren.

De Duitschers meenden, dat dit wachten Gabrielle moest ontzenuwen, verzwakken naar ziel en lichaam en dat de gevangene dan eindelijk toegeven en spreken zou.

Dat uitstellen, dat haar in de onzekerheid laten, was ook een foltering. En zeker, men beelde zich dien toestand in. Elken avond konden men komen zeggen : « Morgen zult ge sterven ». Als er dan stappen klonken in de gang, moest de vraag oprijzen : « Is het nu ? »

En soms werd de cel geopend en meende Gabrielle het groote

woord te zullen hooren ; maar neen, men kwam haar weer uithooren, men kwam haar dezelfde vragen stellen, wie de medewerkers waren.

Maar deze krachtige ziel versaagde niet. Had ze oogenblikken van somberheid, nooit werden Goldsmidt of andere leden der politie het gewaar.

Nochtans is de onzekerheid waarin men een veroordeelde laat omtrent de opperste beslissing, een zware foltering. Men weet dat er ter dood veroordeelden geweest zijn die krankzinnig werden toen men hen gedurende een bepaalden tijd onbewust liet van hun lot.

Maar juist deze foltering sterkte Gabrielle Petit in haar gevoelens. Zij zocht het groote lijden om zich verdienstelijk te maken.

Bijna nooit vertrouwde men den hoogen post van overste van den spionnendienst aan een vrouw toe. Vrouwen hebben steeds een zwakke zijde die haar ongeschikt maakt om tot het bittere einde doortastend op te treden en het gevaarlijke werk voort te zetten.

In zijn beroemd werk over den verspiedersdienst tijdens den grooten oorlog schreef kapitein Fernand Tuohy over de vrouwen het volgende :

« Vrouwen kunnen zich niet als de mannen aan moeilijke en ernstige operaties wijden, omdat zij geduld, methode en doordrijvendheid missen. Het ontbreekt haar ook aan een wetenschappelijken geest en de noodige hoedanigheden om het harde werk te voleindigen.

Een vrouw is indiskreet en erger nog, het hart overheerscht menigmaal het hoofd en kan tot noodlottige uitslagen voeren. »

Om deze bewering te staven verhaalt de schrijver o.m. het volgende :

« In 1916 besloot de Engelsche geheime dienst tot de benoeming eener vrouw te Kopenhagen. Het was een inbreuk op den algemeenen regel, maar deze vrouw scheen zeer bijzondere eigenschappen te bezitten.

Het « Engelsch Hotel » was te Kopenhagen het generaal kwartier der Duitschers, zooals het « Hotel Astoria » het was te Brussel. Al wat naam had onder de Duitschers stapte aldaar bij het bezoeken der Deensche hoofdstad af.

Zekeren dag kwam hier ook een jonge officier van den Duitschen staf logeeren, en men wist dat hij met een geheime zending gelast was. De Engelschen wilden hiervan het fijne weten en zonden er de vrouw

in kwestie op af. Zooals men het verwacht had, liep aanvankelijk alles van een leien dak, maar het eindigde zooals ik voorzag :

Zekeren dag kwam de vrouw weenend in mijn bureau gevallen, wierp een bundel banknoten ter tafel en zeide dat zij verder niet meer den Duitscher wilde uithooren, omdat zij hem beminde.

Het was de laatste maal dat Engeland een vrouw tot zulken post verhief.

Dit voorbeeld uit honderden toont genoegzaam de zwakke zijde aan die de vrouwen ongeschikt maakt tot het bekleeden van zulken post.

En nochtans bezitten vrouwen zekere voordeelen op den man. Meermaals heeft een vrouw meer fijnheidsgevoel dan een man, en kan veel beter huichelen ; zij kan op haar slachtoffers een grooten invloed uitoefenen. Het is wel eenmaal gebeurd dat de vrouw bij uitzondering het genie van het bespieden bezit, maar dit is dan ook de uitzondering ; in algemeenen regel mag men haar slechts een ondergeschikte rol toevertrouwen. Zij is te sentimenteel, laat zich te veel door haar harte medeslepen om de zaak met de noodige langzaamheid door te drijven, en mist de noodige koelbloedigheid die een agent van den spionnendienst in hooge mate moet bezitten.

De meesten der verspiedsters mag men niet vertrouwen en weinigen zijn zij die men groote geheimen mag toevertrouwen. De verspiedsters overdrijven gewoonlijk hun verslagen uit hoogmoed en ijdelheid.

In het proces van Miss Cavell werd er te veel gepraat en het proces had hierdoor een ellendigen afloop. Zes-en-zestig verspieders werden door de Duitschers aangehouden tengevolge van het praten eener vrouw, zoodat in 1915, in een belangrijk tijdperk van den oorlog, de Fransche bespiedersdienst in België ineenzank en gansch aangewezen werd op den verspiedersdienst der Engelschen. »

Maar Gabrielle Petit was wel de vrouw die de leiding van zulken dienst geniaal kon volvoeren. Zij was getemperd als staal en handelde uitsluitend gedreven door haar groote vaderlandsliefde. Zij werd niet bezoldigd als een gewoon spion ; zij leefde arm en bij haren dood vond men slechts een paar honderd frank, gansch haar bezit.

Geen woord heeft men uit haren mond gehaald, dat een vlek kon werpen op haren dienst of afbreuk doen aan het groote nationale werk. Haar hoofd was een magazijn van geheimen en met den kostbaren schat is zij ten doode gegaan. Niemand heeft zij verraden. Haar leven kon

zij redden, maar haar leven was een kleine bijzonderheid in den grooten maalstroom om het Vaderland.

Men wachtte met haar strafuitvoering. Men hoopte dat zij spreken zou, men hoopte op een aanduiding die een klein licht op het duistere geheim zou werpen.

Te vergeefs. De dappere heldin was soldaat in dienst haars Kōnings en blijmoedig wachtte zij in haar eenzame cel, waar zij liederen zong en op de muren schreef : *C'est avec les humbles qu'on fait des héros obscurs.*

« Uit de nederigen groeien de stille helden ! »

O, reine bloem, die onverstoord wachtte, bloeiend haar schoon leven, tot de storm haar knakken zou !

* * *

Zoo werd het 31 Maart.

Mejuffer Petit had nu een bewaker in de cel. Hij heette Otto en verbaasde zich over de kalmte van deze gevangene.

Ook nu vroeg hij weer waarom ze toch geen verzoek tot genade indiende ?

Zij antwoordde hem, dat ze den dood niet vreesde.

De soldaat kon maar niet begrijpen, waarom ze haar medewerkers niet noemde.

— Als ge dan toch de vrijheid kunt krijgen, herhaalde hij telkens.

Daar werd de deur geopend en Héléne, Gabrielle's zuster, trad binnen.

De gevangene omhelsde haar.

— Weer eens toelating om mij te komen bezoeken ? zei ze opgewekt. Maar wat zijt ge bleek ! En ge zijt ontmoedigd. Is er wat ?

Héléne brak in snikken uit en riep :

— O, Gaby, 't is morgen... O, mijn God, morgen.

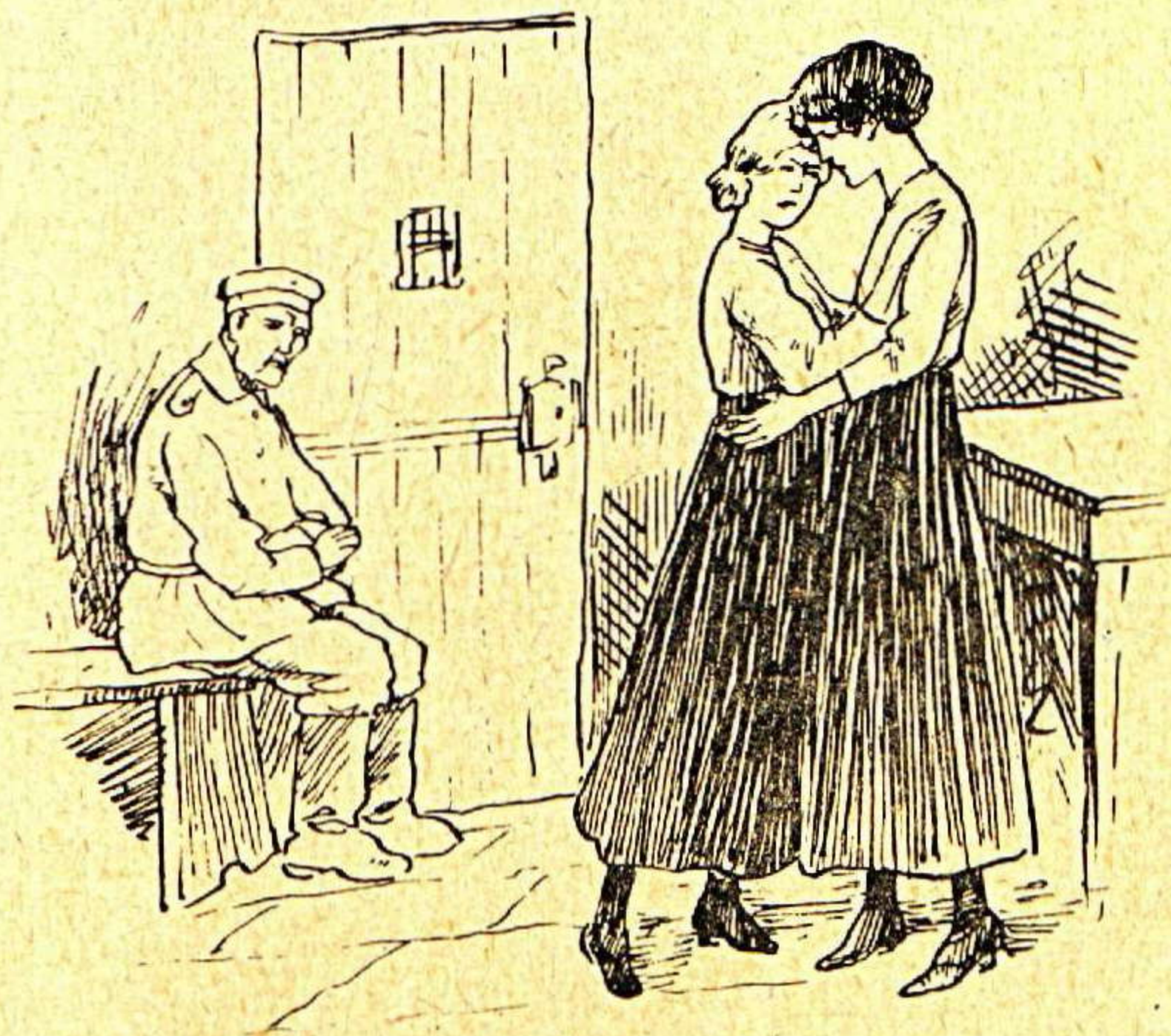
De veroordeelde begreep haar dadelijk. Ze werd even rood. Een maand had nu het uitstel geduurd.

Heden was het 31 Maart. Ze zou dus op 1 April sterven.

— O, Héléne, ik verwachtte het, antwoordde ze kalm.

— Morgen... Dan dooden ze u ! En ik blijf alleen achter. U doen sterven, hoe vreeselijk...

— Maar Héléne, we moeten allen sterven, de een vroeger, de ander later. Ik ken nu het uur van mijn dood en kan er mij rustig op

voorbereiden. Toe, ween niet. Ik geef mijn leven voor ons land en ik vrees den dood niet. Wij zullen elkander terug zien.

En dan vroolijk :

— Maar als ge zoo weent, zal Otto u nog een beddelaken moeten geven... Héléne, vervolgde ze op innigen toon, ik heb u al gezegd, dat ons leven bitter was en nu wil God mij tot hem roepen, tot de opperste zaligheid. Toe, schok mij niet in mijn gelatenheid. Ik ben bereid.

— Morgen om 7 uur heb ik u verloren.

— Wel neen... Gij denkt dan alleen niet meer aan een aardsche, doch aan een hemelsche Gaby.

— Ze zullen het u dadelijk officieel melden.

— Ze zullen mij niet zien beven. Maar de tijd is kostbaar, Héléne, luister naar mij.

Ze had eenige laatste onderrichtingen te geven en vervolgde :

— Ga ons familielid Boru danken voor alles wat hij voor mij deed. Zeg ook al mijn kennissen vaarwel van mij. Hier is geld, om eenige kleine schulden te betalen. Die Engelsche spraakkunst zoudt ge moeten terug geven op het adres dat op de eerste bladzijde staat, met mijn dank en laatsten gret. Hier is ook geld om vijf zielemissen na mijn dood te laten lezen voor het heil mijner ziel... O, wees nu moedig als

ik. De dood is slechts een overgang. God acht mij waardig dit offer te brengen.

— Gaby toch...

— Wie zijn leven aflegt voor anderen, toont de grootste liefde. Gij weet, waarom ik sterf. Ik heb geen berouw over mijn werk, integendeel. O, zij had geen geld gezocht in den dienst van het vaderland, gelijk zoo velen, geen eerbejag, men had haar geen beloften moeten doen. Liefde en plichtsgevoel slechts dreven haar.

Gabrielle bleven nog een paar honderd frank over, gansch haar fortuin.

Het Openbaar Ministerie had haar verweten uit geldzucht gehandeld te hebben.

Welke laster! Gabrielle was arm, en arm bleef zij. Zij had geen centiem verzameld. Alles wat zij bezat, had zij het vaderland geofferd.

Zij was het trouwe beeld van den soldaat die handelt, valt en sterft voor het welzijn van anderen.

Edelmoedige opoffering!

* * *

Een soldaat verscheen en sprak tot Otto.

— Juffrouw, gij moet naar de zaal, waar ze u een mededeeling te doen hebben, zei deze.

— Ik ken ze al, maar ik zal gaan.

En nu moest ze scheiden van haar zuster.

Hélène klemde zich om haar hals.

— O, een afscheid voor goed. Morgen om zeven uur...

Maar Gabrielle maakte zich teeder los en fluisterde:

— In den hemel zien wij elkander terug, lieve Hélène. Maak mij niet treurig. Ik zal moedig naar den paal gaan, want een oogenblik later ben ik met onze moeder vereenigd.

Hélène werd weggeleid.

Het meisje strompelde heen als met gebroken hart.

Later vertelde zij dit laatste onderhoud:

— Gabrielle was zoo zacht, zoo teeder, zoo aanmoedigend, dat ik onwillekeurig door mijn tranen heen lachen moest. Had een ongewijde het tooneel moeten bijwonen dan had hij mij voor de veroordeelde genomen en Gabrielle voor de troosteres... Arm, moedig meisje!

* * *

Even zonk Gabrielle op haar stoel neer.

— Dat is voorbij, murmelde ze.

Kalm weer stond ze recht.

— Ik ga mee, sprak ze.

Daar zag ze de militairen.

Iemand las een stuk voor. De genadevraag van haar meter was verworpen, het vonnis bekrachtigd. Op 1 April zou het uitgevoerd worden, dus morgen.

— Heel goed, sprak Gabrielle met vaste stem. Ik heb dus den tijd, om er mij op voor te bereiden en mijn laatste schikkingen te nemen. En met opgericht hoofd keerde ze naar haar cel terug. Duitschland eischte dus toch dit jong leven...

De verontwaardiging over de gansche wereld om den dood van Miss Cavell, wat kon die het Pruisisch militarisme schelen?

Weer zou een vrouw sterven, een kind nog schier.

Misschien had men haar het leven geschonken, zoo mejuffer Petit medewerkers verklapt had.

Haar heldhaftige standvastigheid en trouw waren gevoelens, welke op de Duitsche rechters en militaristen geen indruk konden maken. Hun militarisme verachtte die gevoelens bij onderdanen van een ander land.

* * *

Nog een bezoek kreeg de veroordeelde. 't Was juffrouw Segard, haar meter.

Deze vertelde, dat ze dien morgen om 11 uur een stuk had ontvangen, dat afwijzend beschikte op haar verzoek om genade.

— Maar natuurlijk, zei Gabrielle. Dat kon ik u wel voorspellen. Slechts als ik verraad pleeg, zouden ze misschien mijn leven sparen. En ze kunnen het toch niet vernietigen. Dat leven wordt morgen eenvoudig een eeuwig leven.

Mejuffer Segard weende en 't was de gevangene, die haar troostte.

— Ik heb nog niet alle hoop verloren, hernam de meter.

— Morgen om 7 uur.

— Ik zal naar den pauselijken nuncius gaan, naar den Spaanschen en Amerikaanschen gezant. Zij doen zoo veel voor ons.

— Het zal niet baten. Zij willen mij sparen, als ik mijn medewerkers verraad en, nu ik den dood reeds in het gelaat staar, nu ik mijn gedachten van de wereld afzet, zal ik natuurlijk nog veel minder geneigd zijn te spreken dan voorheen. Medewerkers... Verraadt een gevangen soldaat zijn makkers?

— Maar als gij toch uw leven kunt behouden, zei Otto nu.

— Gij begrijpt die gevoelens niet, en dat is mij duidelijk, want uw keizer, uw regeering zelf heeft u het voorbeeld gegeven van meeneed.

— O, als zij naar Goldsmidt wil gaan, tenminste als ze met hem spreken wil, dan is er hoop op redding, hernam de soldaat tot mejuffer Segard. Gij hebt hem toch al geschreven?

— Ja, ik heb hem verzocht hier te komen... O, Gabrielle, laat mij dan toch een verzoek indienen tot schorsing der terechtstelling.

— O, ge moogt. Als die hoop u opbeurt.

— Zoolang er leven is, kunnen we hopen.

— Maar ik kan gerust sterven. O, meter, waak over Hélène! Mijn arme zuster was zoo bedroefd. Zij blijft alleen achter.

— O, waarom deedt ge dat alles? riep de bezoekerster in haar smart.

— Meter, het was voor mijn land.

— Maar...

— O, ja, ik weet het, velen doen hun plicht niet... Maar Gabrielle Petit liet zich door anderer verzuim niet van haar weg afleiden. Zij had alleen uit liefde gehandeld. Nooit hadden baatzucht of geldgewin haar tot haar werk aangezet. Arm zou zij sterven.

— Meter, ik moest voor mijn land arbeiden, vervolgde ze op natuurlijken toon. Het recht is aan onze zijde. En als ze morgen mijn leven nemen, dan sterf ik tevreden en gerust in het besef mijn taak volbracht te hebben. Ik heb maar één spijt: dat ik niet méér kon doen. Moge mijn dood anderen aanzetten het leger te steunen.

— En morgen?...

— O, moesten ze het gerucht verspreiden, dat ik bevreesd naar den paal zou gaan, spreek het tegen. Ik gevoel reeds, dat God mij kracht zal schenken, om tot het laatste toe fier te blijven en moedig te sterven.

— Maar de natuur kan verzwakken.

— Ik sterf als Belgische en als Christin. Ik zal dezen nacht rustig slapen.

— O, Gaby...

— Ik moet morgen frisch zijn, om mijn offer te brengen. Zie, daar ligt mijn borduurwerk.

— Waar denkt ge nu nog aan?

— 't Is een gedachtenis voor u, mijn lieve meter. Ik heb het in deze gevangenis begonnen en zal het hier eindigen, en als ge de laatste steken bezielt, zult ge zien dat mijn hand niet heeft gebeefd. En nu... O, geef mij uw zegen.

En Gabrielle knielde neer en ontving van haar meter den zegen, die moeders hun kinderen schenken, als deze slapen gaan.

Zij ook zou gaan slapen, den eeuwigen, laatsten slaap. Ze verlangde naar de rust. Haar geweten was rein.

— In den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Plechtig klonken de heilige woorden in deze cel.

— Amen, antwoordde Gabrielle met vaste stem. En toen moest ook de meter heengaan. Lang omhelsde ze haar doopkind. Ze weende, maar 't was weer de veroordeelde, die troostte. Gabrielle bleef alleen...

Dan kwam de aalmoezenier, een Duitscher. Hij zou Gabrielle op den dood voorbereiden. Maar het meisje wantrouwde ook hem.

Haat had ze niet, maar zou ze, in een biecht, als ze haar hart open legde, geen woorden spreken, en anderen in gevaar kunnen brengen?

— Ik kom u troosten, zei de geestelijke.

— Ik verlang een priester van mijn land, antwoordde mejuffer Petit.

— De militaire wet verzet er zich tegen.

— Tegen den laatsten troost aan eene, die sterven gaat?

De priester knikte bevestigend. Dan vervolgde Gabrielle:

— Zonder haat zeg ik het u, maar gij kunt mij niet troosten. Even dacht ze na.

— Mijnheer, sprak ze dan, gaarne toch zou ik nog de H. Kommunie ontvangen. Laat ik schriftelijk mijn biecht doen en u den brief geven, met het verzoek, dien aan een Belgisch priester te overhandigen. Hij zal mij kwijtschelding mijner zonden verleenen. En ik gevoel, dat ik dezen nacht in staat van genade ter Heilige Tafel zal kunnen naderen. Ik heb mijn zonden voor God beleden. Ik vergeef ieder, die tegen mij misdeed en vraag aan allen vergiffenis, die ik droefheid of ergernis berokkend mag hebben. God weet, dat ik op Zijn barmhartigheid vertrouw. Kunt gij mij zoo de H. Kommunie toedienen?

— Morgen vroeg zal ik u de H. Kommunie brengen.

— Dank u.

De aalmoezenier ging heen, vol bewondering voor deze schoone ziele.

* * *

Nu kwam Goldsmidt nog.

De politiemann had veel hoop. Hij had het altijd geloofd, dat de gevangene in de laatste oogenblikken zou bezwijken.

De dood schrikt toch af. Als die naderde, gaven de sterksten toe.

En dit meisje moest kostbare inlichtingen kunnen verschaffen.

Men had die noodig, want drierst woedde de spionage voort, hoe hard men in den laatsten tijd ook geslagen had.

— Mejuffer Petit, gij hebt mij ontboden, zei de Duitscher vriendelijk.

— Mijnheer de kommissaris, verontschuldigt mij, dat ik u lastig val.

— O, neen.

— Ik heb u iets gewichtigs mede te deelen.

Goldsmidt gevoelde vreugde.

— Ik luister, zei hij.

— Ik heb u verzocht hier te komen, om u te zeggen, dat ik u alles vergeef.

De man keek haar verbaasd aan.

— Dat ge mij vergeeft, stamelde hij. Wat?

— Alles wat ge mij hebt aangedaan: mijn aanhouding, mijn ondervragingen met al de lichamelijke en zedelijke folteringen, alles, wat ge hebt uitgedacht om mij te doen lijden; ik werd in 't geheel opgesloten, nacht en dag, gij liet mij wakken in den nacht, gij scholdt me uit, ge liet onschuldigen aanhouden; dat alles vergeef ik u... ook mijn dood.

Nijd kwam bij den kommissaris op.

— Spot gij nog tot voor uw dood! riep hij.

— Ik spreek integendeel in hoogen ernst. Ik wil sterven zonder haat of wrok. Gij moogt niet denken, dat ik heenga met woede. Er is in mijn hart vrede en rust, en zelfs Hemelsche vreugde.

— Maar gij keert de rollen om. Duitschland moet u vergiffenis schenken, voor alles wat gij het aandeedt.

— Och, ja, antwoordde Petit, er blijft geen woede in mijn hart

meer over en woedend zal u mij ook niet meer krijgen. Maar toch wil ik u nog een allerlaatste maal iets zeggen... Gij zijt ons land in gevallen ondanks uwe heilige belofte de onafhankelijkheid van België te waarborgen.

— Dat beloofden wij nooit!...

— Het traktaat van 1839 dat Duitschland mede onderteekende is formeel...

— Een vodge papier dat ons tot niets verbond!...

— Een vodge papier?... Inderdaad! Het is thans gedrenkt door het bloed van duizenden uwer slachtoffers en ligt op een der bladzijden uwer geschiedenis. Het nageslacht zal oordeelen over Duitse trouw. Uw eigen Rijkskanselier heeft het ten aanzien van de wereld verklaard dat het volkenrecht geschonden werd met de overrompeling van ons land. Uw oorlog was ongewettigd en onrechtvaardig. Ieder Belg, die door uw wapenen viel, werd vermoord, zooals men door lage sluipmoordenaars gedood wordt. Mijn veroordeeling is onrechtvaardig en de voltrekking van het vonnis zal uw handen besmeuren met het bloed eener onschuldige...

— Maar gij verdient duizendmalen den dood! riep Goldsmidt kokend van woede uit. Gij waart een...

— Wat ik deed, was mijn recht. De wetten laten toe eigenhandig om zelfbehoud te werken. Wij verdedigen ons tegen barbaren en deze strijd is meer nog dan een gewone oorlog gewettigd. Als vaderlandsche vrouw, als Kristin was het mijn plicht en mijn roeping u zooveel mogelijk te verhinderen het kwade te stichten. En daarom schenk ik u vergiffenis.

Goldsmidt stond een oogenblik ontroerd voor zooveel zielegrootheid, maar hij was een Duitser, knecht van zijn volk en hij wilde nogmaals tegenwerpingen maken, maar Gabrielle sneed hem het woord af met een krachtig handgebaar en vervolgde :

— Laten wij daarover niet verder twisten. Gij kent mijn meening, ik de uwe en we worden het op dat punt niet eens. Het proces en zijn nasleep is geëindigd en we staan nu voor de voltrekking van het vonnis. Welnu, ik ben bereid.

— Als gij waarlijk rustig zoudt willen sterven, moest gij ons uw helpers noemen!

— Nog hoop?

— Dat is uw plicht.

— Kom, onderwijs mij niet in wat mijn plicht zou zijn. Gij ziet,

wat ik voor mijn plicht over heb, zelfs mijn leven. Ik heb geen spijt over mijn arbeid, wel voldoening.

En Goldsmidt, die gemeend had, dat zij wankelen en mededeelingen doen zou!

— Wat ik u hier zeg, staat ook in dezen brief, hernam Gabrielle Petit. Ik vergeef u en uw medewerkers dus alles.

— En anders hebt ge niets te zeggen?

— Neen.

— Nog kan ik u uitstel verleen en uw leven zelfs.

— Ik heb reeds afstand gedaan van mijn leven.

— Dus tot morgen.

— Ik zal opgewekt en frisch verschijnen als een bruid. Woedend ging de kommissaris heen.

* * *

Petermann hoorde wat er in de cel gebeurde.

Hij ook had zich over het karakter van Gabrielle Petit vergist.

— En zij doet anderen verflauwen, mompelde hij.

Dien namiddag had hij een brief van Herder ontvangen.

Front, 25 Maart.

Mijnheer Petermann,

Straks ga ik een aanval doen. Ik heb het gevoel, dat ik vallen zal. Er moeten er velen sneuvelen. Ik ga vooraan... ik heb het gevraagd... ik wil met mijn leven mijn eer terug koopen. Mijn oogen zijn geopend. Ik vergeef u alles, alles wat ge van mij hebt gemaakt. Ik was een lafaard, een schurk, een verrader van onschuldigen, een Judas... Ik verried het volk, in welks midden ik in vreedstijd heb geleefd. Dat alles wil ik boeten. Vaarwel. Ik ga zonder haat. God zij mij genadig, niet in dit leven, maar hiernamaals.

Diederich Herder.

Neen, Petermann begreep zulke gevoelens niet en hij grijsde. Morgen zou hij naar de nationale schietbaan gaan. Hij wilde dat meisje zien sterven. Voor het executie-peloton zou ze veel minder moed toonen.

XXXIV.

Gabrielle zat te borduren in haar cel.

De aalmoezenier had haar gemeld, dat hij dadelijk met de H. Kommunie zou komen.

Aan miss Cavell had men toegelaten in die laatste uren een geestelijke van haar land te zien en ze had met hem een troostend gesprek kunnen voeren.

Aan Gabrielle Petit weigerde men dien bijstand.

— Otto, mijn borduurwerk is af, zei het meisje tot den bewaker. Wilt gij het aan mejuffer Segard geven?

— Zeker.

— Ge hebt voor mij dit blad klimop laten halen uit den hof. Geef het aan mijn zuster, als een symbool van onze liefde, die door den dood niet verbroken wordt, en voeg er deze broche en dit luciferdoosje bij.

— Ik zal het doen, als ze er niets van vertellen.

— Neen, ze zullen die geheimen bewaren, zoo het voor het Duitse rijk geheimen moeten blijven.

Gaarne zou ik aan mijn zuster een lok van mijn haar schenken, maar ik heb geen schaar.

— Kan mijn mes dienen, juffrouw?

— Ja. Gij zijt vriendelijk.

— O, ik heb medelijden met u, en gij houdt u zoo flink.

— Als ik morgen bij God ben, zal ik voor u bidden, Otto.

— God! Er is geen God! zeide de ongeloovige Duitscher (1).

— Ja, Otto.

— Gott mit uns, zeggen ze in ons leger. Het militarisme is een God. Als ze u morgen neerschieten, is voor u alles uit. Wat ze van God vertellen, zijn fabels. Macht en geweld, dat is God.

— Mijn geloof sterkt me.

— Ik wil u die illusie niet ontnemen.

— Morgen zal mijn lichaam gebroken worden. Wij zijn stof en zullen tot stof wederkeeren, maar we hebben een onsterfelijke ziel, Otto.

— Een ziel. Al woorden. Wij zien ze niet.

(1) Dit gesprek, evenals het verhaal van de laatste oogenblikken van Gabrielle Petit, zijn streng historisch.

— Er is zooveel, dat ge niet ziet.

— Ik geloof in de kracht der natuur.

— De natuur is heerlijk. De zon staat op en gaat onder. De maan glanst, de sterren schitteren. Het zaad ontkiemt, de gewassen bloeien, dragen vruchten. Het regent... Maar zeg mij dan toch, welke macht achter dat alles schuilt. Niet die van menschen! Wij kunnen in tijd van droogte geen regen verwekken. Zeker, de mensch vermag veel, maar kan geen Winter in Zomer verkeeren. Wie is dan de macht?

— De natuur.

— De natuur is geschapen.

— Zeker, er is veel, dat we niet begrijpen.

— En niet zien.

— Inderdaad.

— En omdat ge God niet ziet, gelooft ge er niet aan. Maar ge ziet Hem in zijn werken. Het geloof is een mysterie, maar daarom is het er. De macht van God houdt mij in deze oogenblikken recht, dwingt mij tot vergeven, jaagt haat en wrok uit mijn hart.

— Als er een God was, waarom eindigt hij dezen oorlog dan niet?

— Omdat de mensch dien oorlog wil. God heeft geen willooze wezens geschapen. Als uw keizer naar Gods geboden leefde, zou hij geen oorlog ontketenen. Kennen wij Gods plannen, dat Hij toelaat wat nu geschiedt? Maar Hij heeft den oorlog niet verwekt. Deze is menschenwerk. Gij voelt, dat ge een ziel hebt, die u verheft boven de dieren.

— De dieren zijn veel gelukkiger nu, dan heel wat menschen, merkte Otto op.

— Ik zal u dezen avond niet overtuigen. Maar als ik dood ben, denk dan over mijn woorden na en ook hoe rustig ik de eeuwigheid inga, dank aan mijn geloof, mijn vertrouwen op God.

Zij kuste het beeld van Christus en bad: « In Uw handen beveel ik mijn geest ».

Dan drukte ze het beeldje van den H. Jozef aan de lippen.

— De patroon van een goeden dood en van ons vaderland, prevelde ze.

Ze keek naar een beeltenis van de Heilige Maagd.

— Gij hebt grooter smarte gekend dan ik toen er een zwaard door uw ziel ging, murmelde ze. Wees gegroet, H. Maagd Maria, en sta mij bij in het uur van mijn dood.

Even knielde ze nog.

Dan wendde ze zich tot haar bewaker en zei:

— Otto, ik wil morgen helder van hoofd zijn en frisch. Ik zal nu wat rusten. Wek mij om vier uur.

— Goed. Maar zult ge kunnen slapen?

— Waarom niet? Als ik u zoo kalm spreek over wat de menschen noemen den eeuwigen slaap, zou ik dan vreezen hier wat te rusten?

Ze strekte zich op het vouwbeddeke uit en sloot de oogen.

Aan den voet van de hoogvlakte, waarop de gevangenis zich bevindt, strekte zich de groote stad uit. Deze rustte nu.

Wie daar beneden vermoedde welk drama reeds voorbereid werd?

Wie vermoedde, hoe hier in den kerker een eenvoudig meisje in 't aangezicht van den dood nog rustig sliep?

Slechts enkelen wisten het, dat Gabrielle Petit morgen zou sterven.

En die enkelen — buiten de Duitschers — deden nog al 't mogelijke om dat jong leven te redden.

Mejuffer Segard en Hélène gingen naar den nuncius van den Paus, naar den Spaanschen gezant, maar hunne bemoeiingen konden niet baten.

Gabrielle zelf had geen genade willen vragen.

En vooral had ze niemand willen verraden.

Uit wrok en haat moest ze sterven.

* * *

Berthe Le Maire wist, dat Gabrielle veroordeeld was. En met haar vader reisde ze naar Brussel. Ze verbleven daar bij een kennis. En elken dag doolden ze rond de gevangenis. O, hadden ze haar toch maar eens mogen zien!

Maar ze mochten zich niet bekend maken.

— Als er wat gebeurt met mij, werk voort, en vooral, houd u schuil. Ik wil niet, dat gij in iets mijn verdediging zoudt nemen voor de Duitschers.

Zoo had Gabrielle meermalen gezegd en ze moesten zich daarnaar schikken. Ze wisten, dat Gabrielle aangehouden en ter dood veroordeeld was, maar ze hoopten dat de straf veranderd zou worden.

Ze wachtten nu, doelloos bijna. Ze kenden Hélène Petit bij naam, maar niet haar adres. Ze durfden met niemand over de veroordeelde spreken.

En andere medewerkers eveneens bleven op hun hoede. Geduld oefenen was nu het wachtwoord.

* * *

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN